

Обобщение на информацията от отчетните данни на общините за финансовото им състояние към края на 2023 г.

Анализът на данните в края на четвъртото тримесечие на 2023 г., спрямо края на 2022 г., показва следното:

I. Показатели за финансова самостоятелност

Средният дял на приходите в общите постъпления за страната спада до 26,85 %, спрямо 29,00 % в края на 2022 г. В края на 2023 г., общо 44 общини отчитат дял на приходите от общите постъпления по-висок от средния за страната, при 40 към края на 2022 г.

Средният за страната дял на покритие на разходите за местни дейности с приходи също отчита намаление до 74,08 % спрямо 84,20 % през 2022 г., като 45 общини постигат резултат над средното за страната, колкото са и към края на 2022 г.

В края на 2023 г. приходите превишават разходите за местни дейности при 3,4 % от общините или 9 общини, докато в края на 2022 г. превишение на приходите над разходите за местни дейности се установи при 27 общини или 10,2 %.

II. Показатели за финансова устойчивост и ефективност

- Бюджетно салдо спрямо общите постъпления по отчет – средното равнище на показателя за страната към края на 2023 г. е (1,64) % , при 4,54 % в края на 2022 година. Броят на общините, отчитащи резултат над средния към края на 2023 г., е 150 и е по-висок спрямо този към края на 2022 г., когато общините са били 143. Видно от равнището на показателя е, че бюджетното салдо на общините на национално ниво е отрицателна величина, като спада до (204,2) млн. лв., спрямо 492,0 млн. лв. година по-рано.

- Средното за страната равнище на размера на дълга като процент от отчетените приходи, изравнителна субсидия и други трансфери за местни дейности от централния бюджет (ЦБ) нараства до 46,58 %, спрямо 39,81 % в края на 2022 г. Общините използват дългосрочни заеми за съфинансиране на европейски проекти и програми с цел реализирането на значими инвестиционни проекти. Важен показател, който е индикатор за финансовото състояние и дисциплина в общината, не е размерът на дълга като обща сума, а дали погашенията по него са правилно планирани и разчетени, така че да не са в нарушение на фискалните правила по чл. 32, ал. 1 от ЗПФ.

- Делът на просрочените задължения от отчетените приходи, изравнителна субсидия и други трансфери за местни дейности от ЦБ на национално равнище за страната нараства до 4,16 % в края на 2023 г. (при 2,55 % през 2022 г.). Броят на общините с показатели над средното равнище за страната към края на 2023 г. е 67, докато към края на 2022 г. са били 65.

- Делът на разходите за заплати и осигуровки в общите разходи се запазва относително постоянен на ниво от 54,76 % в края на 2023 г. (при 54,99 % през 2022 г.), като броят на общините с показател над средните стойности е съответно е 156 при 172 в края на предходната година.

- Население на един общински служител – средната стойност на показателя 265 към края на месец декември 2023 г., при 264 към 31.12.2022 г. Общините с показател над средната стойност са 47 към края на 2023 г. и 50 са към края на 2022 година.

III. Показател за инвестиционна активност - дял на капиталовите разходи в общите разходи

• Дял на капиталовите разходи в общите разходи (инвестиционна активност) – в края на 2023 г. средното равнище на показателя за страната е 15,02 %, при 12,29 % в края на 2022 година. Броят на общините, които имат дял на капиталовите разходи по-висок от средното за страната в края на 2023 г. е 146, при 145 година по-рано. Относително слабата инвестиционна активност продължава да е една от причините за формиране на преходни остатъци по бюджетите на общините, като те запазват правото си на разход и през следващите години, в съответствие с инвестиционната програма на съответната община.

IV. Други показатели за финансовото състояние на общините

1. Фискални правила по чл. 32, ал. 1 и 2 от ЗПФ:

През 2023 г. плащанията по дълга при 9 общини (7 в края на 2022 г.), или 3,4 % от всички общини, превишават ограничението, регламентирано в чл. 32, ал. 1 от закона. На база на информацията, въведена от тези общини в „Регистър общински дълг“ годишният размер на плащанията по общинския дълг за тези общини надвишава 15 на сто от средногодишния размер на собствените приходи и общата изравнителна субсидия за последните три години. Общините са:

Община	Съотношение по чл. 32, ал. 1 от ЗПФ
Симитли	464,4%
Созопол	17,7%
Димово	15,4%
Кюстендил	24,8%
Белово	15,0%
Стамболийски	16,4%
Доспат	22,6%
Ивайловград	18,0%
Венец	18,0%

Към края на 2023 г. няма общини нарушаващи фискално правило по чл. 32, ал. 2 от ЗПФ относно номинала на издаваните общински гаранции.

2. Общини с налични към края на 2023 г. задължения за разходи по бюджета на общината, надвишаващи с 15 на сто от средногодишния размер на отчетените разходи за последните 4 години.

В края на 2023 г. общините с нарушение на този показател са 15 (5,7 % от всички), като първите 5 общини с най-големи стойности по показателя за 2023 година са:

Септември	58,9%
Струмяни	44,6%
Белоградчик	41,8%

Доспат	41,3%
Велинград	36,0%

За сравнение в края на 2022 г. общо 10 общини (3,8 % от всички общини) не отговарят на изискванията на ЗПФ за този показател.

3. Общини с налични към края на годината поети ангажименти за разходи по бюджета на общината, надвишаващи с 50 на сто от средногодишния размер на отчетените разходи за последните четири години.

Към края на 2023 г. броят на общините е 78 (29,4 % от всички), като с най-големи отклонения са:

Бяла (обл. Варна)	420,0%
Минерални Бани	238,9%
Априлци	173,5%
Тополовград	164,2%
Баните	162,9%

Към края на 2022 г. общо 84 общини (31,7 % от всички) нарушават това правило като с най-големи отклонения са:

Бяла (обл. Варна)	588,4%
Минерални Бани	382,0%
Перушица	156,6%
Карлово	139,1%
Баните	132,8%

4. Общини с налични към края на годината просрочени задължения по бюджета на общината надвишаващи с 5 на сто отчетените за последната година разходи на общината.

Към края на 2023 г. техният брой е 21 (7,9 % от всички). С най-големи отклонения са:

Велинград	34,8%
Доспат	30,1%
Белоградчик	27,8%
Белово	27,2%
Струмяни	23,0%

Към края на 2022 г. общо 16 общини (6,0 % от общия брой) са с просрочени задължения, надвишаващи 5 % от отчетените за годината разходи по бюджета на общината, като тези с най-съществени отклонения са:

Струмяни	40,6%
Доспат	32,5%
Белоградчик	32,0%
Неделино	24,0%
Велинград	19,7%

5. Общини, чието бюджетно салдо по бюджета на общината през последните три години е отрицателна величина за всяка от трите години.

Към края на 2023 г. 11 общини имат отрицателно бюджетно салдо по бюджета на общината за последните три години:

Община	Салдо 2021 г.	Салдо 2022 г.	Салдо 2023 г.
Дългопол	-478 784 лв.	-788 523 лв.	-1 257 334 лв.
Габрово	-610 755 лв.	-1 634 484 лв.	-3 967 319 лв.
Никопол	-1 568 869 лв.	-481 994 лв.	-10 222 лв.
Червен бряг	-1 395 726 лв.	-517 767 лв.	-6 120 689 лв.
Стамболийски	-2 503 069 лв.	-2 337 499 лв.	-3 797 794 лв.
Тутракан	-3 339 522 лв.	-3 608 447 лв.	-3 853 157 лв.
Доспат	-1 028 176 лв.	-505 727 лв.	-2 352 096 лв.
Мадан	-2 957 456 лв.	-676 986 лв.	-2 815 639 лв.
Рудозем	-3 838 348 лв.	-186 273 лв.	-760 344 лв.
Мирково	-1 245 975 лв.	-2 384 976 лв.	-88 437 лв.
Чирпан	-243 111 лв.	-1 608 306 лв.	-1 129 142 лв.

За сравнение към края на 2022 г. общините с отрицателно бюджетно салдо по бюджета на общината за последните три години са 3:

Община	Салдо 2020 г.	Салдо 2021 г.	Салдо 2022 г.
Якоруда	-147 096 лв.	-549 025 лв.	-983 219 лв.
Пазарджик	-559 122 лв.	-4 574 814 лв.	-1 973 889 лв.
Чирпан	-1 386 532 лв.	-243 111 лв.	-1 608 306 лв.

Към края на 2023 г. общият брой на общините с отрицателно бюджетно салдо е 134, което представлява 50,6 % от всички общини, спрямо 58 година по-рано.

6. Общини, чието осреднено равнище на събираемост за данъка върху недвижимите имоти и данъка върху превозните средства е под осреднената събираемост на двата данъка за всички общини, отчетена за последната година.

През 2023 г. средното равнище на събираемост на данъка върху недвижими имоти и данъка върху превозни средства нараства спрямо 2022 година:

Година	Данък недвижими имоти средно равнище на събираемост	Данък превозни средства средно равнище на събираемост	Осреднено равнище на събираемост по чл. 130а, ал.1, т.6 от ЗПФ
2023 г.	79,11%	71,59%	75,35%
2022 г.	77,64%	71,45%	74,55 %¹
2021 г.	76,99%	71,81%	74,40 %
2020 г.	73,73%	69,83%	71,78 %
2019 г.	74,78 %	70,93 %	72,85 %
2018 г.	72,05 %	70,77 %	71,41 %

¹ За община Поморие са използвани предварителни данни за събираемостта на данъка върху недвижимите имоти и данъка върху превозните средства към 31.12.2022 г.

2017 г.	72,26 %	69,14 %	70,70 %
----------------	---------	---------	----------------

При средно равнище на събираемост от 75,35 % за страната към края на 2023 г. общо 113 общини (42,6 % от всички) отчитат по-ниски параметри, като тези с най-ниска осреднена събираемост са:

Кайнарджа	48,1%
Цар Калоян	49,5%
Якимово	54,3%
Бойчиновци	55,6%
Трекляно	56,0%

За сравнение към края на 2022 г. общо 116 общини (43,8 % от всички) отчетоха по-ниски параметри от средното равнище на събираемост за страната (74,55 %), като тези с най-ниска осреднена събираемост са:

Цар Калоян	46,04%
Кайнарджа	48,78%
Ружинци	52,21%
Якимово	53,66%
Търговище	54,42%

На основата на анализ и обобщение на данните по чл. 130а от ЗПФ се установи, че общините, които отговарят на три и повече от критериите за определянето им като общини с финансови затруднения през 2024 г., въз основа на данните от годишните отчети за касово изпълнение на бюджетите на общините, оборотните ведомости, информацията по чл. 5а от Закона за местните данъци и такси и информацията в Регистър общински дълг към края на 2023 г., са 12 общини (4,5 % от всички общини в страната), като през 2023 година бяха определени като общини с финансови затруднения 9 общини.

		Критерии, на които общината отговаря по чл. 130а, ал.1					
		по т. 1.	по т. 2.	по т. 3.	по т. 4.	по т. 5.	по т. 6.
5111	Симитли	464,4%		75,2%	7,8%		74,8%
5112	Струмяни		44,6%	150,1%	23,0%		
5905	Кърджали		33,6%	62,6%	6,7%		
6001	Бобов дол		17,3%		5,6%		63,9%
6302	Белово	15,0%	28,9%	73,8%	27,2%		69,0%
6304	Велинград		36,0%		34,8%		74,5%
6310	Септември		58,9%	112,8%	17,5%		
6311	Стрелча		33,2%	88,9%	9,3%		
6805	Иваново		19,5%	52,3%			72,0%
7104	Доспат	22,6%	41,3%		30,1%	да	
7107	Неделино		18,2%	142,6%	18,3%		69,9%

7411	Чирпан		26,4%		5,2%	да	
------	--------	--	-------	--	------	----	--

Общините, които през 2024 г. отпадат от списъка на общините с финансови затруднения, са 3 – Кресна, Белоградчик и Рудозем.

Общините, които попадат в списъка на общините с финансови затруднения през 2024 г. в сравнение с 2023 г. са следните 6 – Симитли, Кърджали, Бобов дол, Иваново, Неделино и Чирпан.

За пръв път от въвеждането на условията по чл. 130а, ал. 1 от ЗПФ, като общини с финансови затруднения са определени общините Бобов дол, Иваново и Чирпан.

Общината, която трайно попада в списъка на общините с финансови затруднения в периода 2016 – 2024 г. е Септември.

Към края на 2023 г. няма общини, определени като общини с финансови затруднения на основание разпоредбата на чл. 92, ал. 1 от Закона за държавния бюджет на Република България (ЗДБРБ) за 2024 г.

ОБЩИНИ С ФИНАНСОВИ ЗАТРУДНЕНИЯ

За общините, определени като общини с финансови затруднения през 2024 г., на база условията по чл. 130а, ал. 1 от ЗПФ към края на 2023 г., финансовите показатели към края на 2023 г. са следните:

Просрочените задължения по бюджетите на 12-те общини са в размер на 54,0 млн. лв. или 34,1 % от просрочените задължения по бюджетите на всички общини, като при 11 общини (с изключение на община Иваново) делът на просрочията спрямо годишния размер на разходите надвишава законовото ограничение от 5 на сто.

Задълженията за разходи по бюджетите на 12-те общини са в размер на 97,1 млн. лв. или 15,9 % от задълженията за разходи по бюджетите на всички общини, като при 11 общини (с изключение на община Симитли) делът на задълженията за разходи спрямо средногодишния размер на отчетените разходи за последните четири години превишава допустимите по ЗПФ стойности от 15 на сто.

Поетите ангажименти по бюджетите на 12-те общини са в размер на 203,1 млн. лв. или 4,0 % от поетите ангажименти за разходи по бюджетите на всички общини, като при 8 общини (с изключение на общините Бобов дол, Велинград, Доспат и Чирпан) делът им спрямо средногодишния размер на отчетените разходи за последните четири години надвишава допустимите по ЗПФ 50 на сто.

През 2023 г. нито една община не изпълнява план за финансово оздравяване, за целите на изпълнението на който е отпуснат временен безлихвен заем по чл. 130ж, ал. 1 от ЗПФ.

Към 31.12.2023 г. остатъчният размер на дължимите временни безлихвени заеми, предоставени по чл. 130ж, ал. 1 от ЗПФ. на общините с приключила процедура по финансово оздравяване през 2022 г. – Неделино и Чепеларе, при които крайният срок за погасяване на заемите е приключил, е 3,3 млн. лв.

/в лева/

Код по ЕБК	Община	Дата на отпускане на заема	Краен срок на погасяване	Размер на предоставения безлихвен заем	Остатъчен размер на заема към крайния срок за погасяване	Остатъчен размер на заема към 31.12.2023 г.
7107	Неделино	03.07.2020 г.	01.12.2022 г.	3 000 000	3 000 000	1 889 100
7110	Чепеларе	24.04.2020 г.	01.12.2022 г.	2 500 000	2 500 000	1 429 500
Общо:				5 500 000	5 500 000	3 318 600

На основание чл. 106 от ЗПФ Министерството на финансите прихваща невъзстановените заеми на общините Неделино и Чепеларе с подлежащите им на отпускане средства за целева субсидия за капиталови разходи съгласно чл. 51 от ЗДБРБ за 2023 г. Прихванатите средства са в размер на 2,2 млн. лв., от които за община Неделино 1,1 млн. лв., а за община Чепеларе 1,1 млн. лв.

През 2024 г. на основание чл. 99, ал. 2 от ЗДБРБ за 2024 г. за община Неделино, за която срокът на процедурата за финансово оздравяване е изтекъл през 2022 г., отпуснатият по реда на чл. 130ж, ал. 1 от ЗПФ заем не е възстановен и при оценката по чл. 130д, ал. 1 от ЗПФ се установи наличие на четири от условията по чл. 130а, ал. 1 от същия закон, планът за финансово оздравяване освен съдържанието по чл. 130е, ал. 1-3 от ЗПФ следва да включва мерки за оптимизиране на разходите за възнаграждения в дейност „Общински съвети“ и да не предвижда ползването на временен безлихвен заем по чл. 130ж, ал. 1 от ЗПФ.

Просрочени задължения

Просрочените задължения на общините към 31.12.2023 г. са в размер на 158,8 млн. лв., в т.ч. по бюджета на общините 158,2 млн. лева.

Просрочените задължения по бюджетите на общините са формирани от 123 общини (46,4 % от общия брой общини). Респективно, 53,6 % или 142 общини от всички завършват четвъртото тримесечие на 2023 г. без просрочени задължения по бюджетите си. Намаление на просрочените задължения отчитат 19,6 % (52 общини), като общият размер на намалението на просрочията спрямо края на 2022 г. е за 11,2 млн. лв. За същия период 27,9 % от общините (74 общини) увеличават просрочените си задължения в рамките на една година общо със 78,4 млн. лв. Общият размер на реализираното увеличение на национално равнище е 67,2 млн. лв. В делегираните от държавата дейности просрочените задължения са приблизително в размер на 2,0 млн. лв. или 1,2 % от размера на просрочените задължения в бюджета.

По области, размерът на просрочените задължения в бюджета е както следва:

Област	Декември 2022 г.	Декември 2023 г.	Изменение Декември 2023 г. - Декември 2022 г.
	/лв./	/лв./	/лв./
Благоевград	13 913 316	15 673 616	1 760 300
Бургас	1 682 447	3 075 435	1 392 988
Варна	473 938	1 542 654	1 068 716
Велико Търново	1 774 168	2 822 427	1 048 259
Видин	5 262 289	5 326 769	64 480

Враца	2 753 461	3 161 174	407 713
Габрово	5 078	349 259	344 181
Добрич	761 393	2 722 512	1 961 119
Кърджали	5 974 046	8 105 107	2 131 061
Кюстендил	3 984 995	4 306 163	321 168
Ловеч	0	5 023 754	5 023 754
Монтана	2 045 250	2 612 249	566 999
Пазарджик	23 725 663	55 797 969	32 072 306
Перник	2 083 600	6 077 726	3 994 126
Плевен	308 344	249 509	-58 835
Пловдив	2 394 062	9 715 791	7 321 729
Разград	252 422	914 166	661 744
Русе	53 026	16 487	-36 539
Силистра	1 802 657	2 219 421	416 764
Сливен	55 809	20 940	-34 869
Смолян	13 571 074	13 683 288	112 214
София - град	770 107	5 258 729	4 488 622
София	1 824 428	3 683 930	1 859 502
Стара Загора	1 725 072	3 745 091	2 020 019
Търговище	165 709	413 739	248 030
Хасково	3 642 452	1 680 600	-1 961 852
Шумен	14 089	22638	8 549
Ямбол	18 421	11 894	-6 527
Общо	91 037 316	158 233 037	67 195 721

В сметките за средства от Европейския съюз и в другите сметки и дейности просрочените задължения са близо 0,6 млн. лв., или 0,4% от общия размер на просрочията.

Общият размер на просрочените задължения на общините намалява с 63,9 млн. лв. в края на 2023 г., спрямо края на края на 2022 година.

Динамиката в размера на просрочените задължения в бюджета е както следва:

Към дата:	Размер на просрочените задължения по бюджета (млн. лв.)
31.12.2017 г.	146,1
31.12.2018 г.	122,2
31.12.2019 г.	171,8

Към дата:	Размер на просрочените задължения по бюджета (млн. лв.)
31.12.2020 г.	127,8
31.12.2021 г.	118,7
31.12.2022 г.	91,0
31.12.2023 г.	158,2

НАЛИЧНИ СРЕДСТВА

Към 31.12.2023 г. общините отчитат налични средства в размер на 2 410,0 млн. лв., от които 2 131,5 млн. лв. отчетени по бюджетите, 114,2 млн. лв. в сметките средства от Европейския съюз и 164,3 млн. лв. наличност по набирателни сметки.

Отчетените по бюджетите на общините наличности към края на 2023 г., намаляват с 30,4 млн. лв. спрямо декември 2022 г. С най-голям относителен дял е отчетената наличност в левове по сметки в края на периода – над 95% от отчетените средства или 2 028,8 млн. лв.

Спрямо края на предходната годината общият размер на наличните средства на общините

намалява със 70,6 млн. лв., като освен отчетеният спад на наличността по бюджетите, през изминалата година се наблюдава и спад в размера на наличностите в сметките за средства от Европейския съюз с близо 40,3 млн. лв. За същия период наличните средства по набирателните сметки се увеличават с близо 0,08 млн. лв.

Наличностите по бюджетите на общините се формират основно от средства от предоставени допълнителни трансфери, вкл. за целеви разходи и от целевата субсидия за капиталови разходи от предходната година, от провежданата данъчна кампания и наличните средства от получени субсидии по чл. 51 от ЗДБРБ за 2023 г. Наличностите по сметките за СЕС се формират от получени средства за изпълнение на европейски проекти. Средствата по набирателните сметки се формират от преведени депозити и гаранции и подлежат на възстановяване.

ОБЩИНСКИ ДЪЛГ

Общинският дълг и общинските гаранции към 31.12.2023 г. възлизат на 1 773,5 млн. лв., в т. ч. 1 093,2 млн. лв. вътрешен (61,6 %) и 680,3 млн. лв. (38,4 %) външен дълг. Голяма част от общинския дълг и общинските гаранции - 1 354,6 млн. лв. (79,7%), са предназначени за финансиране на инвестиционни проекти. Дългът на Столична община формира 38,3 % от общия размер на дълга. Спрямо края на 2022 година, размерът на общинския дълг и общинските гаранции се увеличава с 349,8 млн. лв., което се дължи на увеличение на размера на вътрешния дълг с 343,6 млн. лв. и увеличение на размера на външния дълг с 6,2 млн. лв.

Усилията на Министерството на финансите продължават в посока да се подобри и ефективността на управление на общинските бюджети. Препоръчително е общините да приемат и изпълняват планове за оздравяване не само, когато са определени като общини с финансови затруднения, но и при индикации за достигане на критичните стойности по един или повече от всички наблюдавани показатели. Така ще преодолееят и елиминират своевременно риска да нарушат фискалните правила и параметри, установени със ЗПФ.